

32006D0144

L 55/20

JURNALUL OFICIAL AL UNIUNII EUROPENE

25.2.2006

DECIZIA CONSILIULUI
din 20 februarie 2006
privind orientările strategice ale Comunității pentru dezvoltare rurală (perioada de programare 2007-2013)

(2006/144/CE)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul de instituire a Comunității Europene,

având în vedere Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului din 20 septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) ⁽¹⁾, în special articolul 9 alineatul (2) prima teză,

având în vedere propunerea Comisiei,

având în vedere avizul Parlamentului European ⁽²⁾,

întrucât:

- (1) Articolul 9 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 prevede că orientările strategice pentru dezvoltare rurală pentru perioada de programare 1 ianuarie 2007-31 decembrie 2013 ar trebui adoptate la nivel comunitar pentru a stabili prioritățile pentru dezvoltare rurală.
- (2) Aceste orientări strategice ar trebui să reflecte rolul multifuncțional pe care îl joacă agricultura în bogăția și diversitatea peisajelor, a produselor alimentare și a patrimoniului cultural și natural pe întreg teritoriul Comunității.

- (3) Aceste orientări strategice ar trebui să identifice domeniile importante pentru realizarea priorităților Comunității, în special în ceea ce privește obiectivele de dezvoltare durabilă de la Göteborg și noua strategie pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă de la Lisabona, stabilite cu ocazia reuniunilor Consiliului European de la Göteborg (15 și 16 iunie 2001) și, respectiv, de la Salonic (20 și 21 iunie 2003).

- (4) Pe baza acestor orientări strategice, fiecare stat membru ar trebui să-și pregătească propriul plan strategic național drept cadru de referință pentru pregătirea programelor de dezvoltare rurală,

DECIDE:

Articol unic

Orientările strategice ale Comunității pentru dezvoltare rurală (perioada de programare 2007-2013) sunt prevăzute în anexă.

Adoptată la Bruxelles, 20 februarie 2006.

Pentru Consiliu

Președintele

J. PRÖLL

⁽¹⁾ JO L 277, 21.10.2005.

⁽²⁾ Nepublicat încă în Jurnalul Oficial.

ANEXĂ

Orientările strategice ale Comunității pentru dezvoltare rurală (perioada de programare 2007-2013)**1. INTRODUCERE**

Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 definește obiectul și domeniul de aplicare pentru intervenția Fondului de dezvoltare rurală. Orientările strategice ale Comunității identifică, în acest cadru, domeniile importante pentru realizarea priorităților Comunității, în special în ceea ce privește obiectivele de dezvoltare durabilă de la Göteborg și noua strategie pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă de la Lisabona.

Orientările strategice ale Comunității pentru dezvoltare rurală vor contribui la:

- identificarea și desemnarea de comun acord a regiunilor în care folosirea sprijinului comunitar pentru dezvoltare rurală creează cea mai mare valoare adăugată la nivelul UE;
- stabilirea legăturii cu principalele priorități ale UE (Göteborg, Lisabona) și transpunerea acestora în politica de dezvoltare rurală;
- asigurarea coerenței cu celelalte politici comunitare, în special în domeniul coeziunii și al mediului;
- completarea punerii în aplicare a noii politici agricole comune (PAC) orientate către piață și a restructurării necesare pe care o va genera atât în vechile state membre, cât și în cele noi.

2. DEZVOLTAREA RURALĂ ȘI OBIECTIVELE GENERALE ALE COMUNITĂȚII**2.1. PAC și dezvoltarea rurală**

Agricultura continuă să fie principalul utilizator al spațiului rural, precum și un factor determinant al calității peisajului și mediului. Ponderea și importanța PAC și ale dezvoltării rurale au crescut odată cu recenta extindere a Uniunii Europene.

În lipsa celor doi piloni ai PAC, politica piețelor și politica de dezvoltare rurală, numeroase zone rurale din Europa s-ar confrunta cu dificultăți economice, sociale și de mediu majore. Modelul agricol european reflectă rolul multifuncțional pe care agricultura îl joacă în bogăția și diversitatea peisajelor, a produselor alimentare și a patrimoniului cultural și natural. ⁽¹⁾

Principiile directoare ale PAC, ale politicii piețelor și ale politicii de dezvoltare rurală au fost definite cu ocazia reuniunii Consiliului European de la Göteborg (15 și 16 iunie 2001). În conformitate cu concluziile acesteia, o economie performantă trebuie să funcționeze în paralel cu utilizarea durabilă a resurselor naturale și gestionarea viabilă a deșeurilor, respectarea biodiversității, conservarea ecosistemelor și combaterea deșertificării. Pentru a face față acestor provocări, PAC, în forma sa actuală și viitoare, ar trebui să încerce, printre altele, să contribuie la o dezvoltare durabilă prin încurajarea folosirii produselor sănătoase și de bună calitate, a unor metode de producție viabile din punct de vedere ecologic, inclusiv a agriculturii ecologice, a materiilor prime regenerabile și a protecției biodiversității.

Aceste principii directoare au fost confirmate în concluziile privind strategia de la Lisabona ale reuniunii Consiliului European de la Salonic (20 și 21 iunie 2003). Noua PAC și dezvoltarea rurală pot contribui semnificativ la creșterea competitivității și la dezvoltarea durabilă în următorii ani.

⁽¹⁾ Concluziile președinției Consiliului European de la Luxemburg (12 și 13 decembrie 1997), de la Berlin (24 și 25 martie 1999) și de la Bruxelles (24 și 25 octombrie 2002).

2.2. Pentru o agricultură durabilă: reformele PAC din 2003 și 2004

Reformele PAC din 2003 și 2004 reprezintă un important pas înainte pentru ameliorarea competitivității și a dezvoltării durabile a activității agricole în UE și stabilesc cadrul reformelor viitoare. Mai multe reforme succesive au contribuit la competitivitatea agriculturii europene prin reducerea garanțiilor din domeniul susținerii prețurilor și prin încurajarea ajustării structurale. Introducerea plăților directe decuplate încurajează agricultorii să reacționeze mai degrabă la semnalele pieței generate de așteptările consumatorilor decât la punerea în aplicare a unor măsuri de stimulare în funcție de cantități. Instituirea unor norme de mediu, de siguranță a produselor alimentare și de sănătate și bunăstare a animalelor sporește încrederea consumatorilor și ameliorează viabilitatea ecologică a agriculturii.

2.3. Dezvoltare rurală 2007-2013

Viitoarea politică de dezvoltare rurală se concentrează asupra a trei domenii fundamentale: economia agroalimentară, mediul și, mai pe larg, economia și populația din mediul rural. Noua generație de strategii și de programe de dezvoltare rurală se va articula pe patru axe, și anume: axa 1 - „competitivitatea agriculturii, a produselor alimentare și a silviculturii”; axa 2 - „gestionarea spațiului și a mediului”; axa 3 - „calitatea vieții și diversificarea în zonele rurale” și axa 4 fondată pe experiența Leader.

În ceea ce privește axa 1, o serie de măsuri vor viza capitalul uman și material din sectorul agriculturii, al produselor alimentare și al silviculturii (promovarea transferului de cunoștințe și inovații), precum și calitatea producției. Axa 2 prevede măsuri pentru protejarea și ameliorarea resurselor naturale, precum și conservarea sistemelor agricole și forestiere de mare valoare naturală și a peisajelor culturale din zonele rurale ale Europei. Axa 3 contribuie la dezvoltarea infrastructurilor locale și a capitalului uman din zonele rurale pentru a ameliora condițiile de creștere economică și de creare de locuri de muncă în toate sectoarele, precum și diversificarea economiei. Axa 4 introduce posibilități de guvernare inovatoare prin intermediul unor abordări locale ascendente ale dezvoltării rurale.

2.4. Provocări de soluționat

Zonele rurale sunt caracterizate de o foarte mare varietate de situații, de la zone rurale afectate masiv de depopulare și declin, până la zone periurbane supuse presiunii tot mai mari a centrelor urbane.

În conformitate cu definiția OCDE, formulată pe baza densității populației, regiunile rurale ⁽¹⁾ reprezintă 92 % din teritoriul UE. De asemenea, 19 % din populație trăiește în zone preponderent rurale și 37 % în zone cu o componentă rurală semnificativă. Regiunile în cauză produc 45 % din valoarea adăugată brută (VAB) a UE și reprezintă 53 % din forța de muncă, dar au tendința să manifeste o întârziere față de alte zone nonrurale în ceea ce privește un anumit număr de indicatori socioeconomi, inclusiv indicatorii structurali. În zonele rurale, venitul pe cap de locuitor ⁽²⁾ este mai mic cu aproximativ o treime, rata de angajare a femeilor este inferioară, sectorul serviciilor este mai puțin dezvoltat, numărul persoanelor care au studii superioare este în general mai mic și doar un procentaj scăzut de gospodării au acces la internet de „bandă largă”. Depărtarea și caracterul periferic constituie probleme majore pentru anumite regiuni rurale. Aceste handicapuri tind să fie și mai semnificative în regiunile preponderent rurale, cu toate că, la o analiză a situației generale la nivelul UE, apar diferențe semnificative de la un stat membru la altul. Lipsa posibilităților, a contactelor și a infrastructurilor de formare profesională reprezintă o problemă specifică pentru femeile și tinerii din zonele rurale îndepărtate.

Extinderea UE a modificat harta agricolă. Agricultură reprezintă 2 % din PIB în vechile state membre, 3 % în noile state membre și peste 10 % în România și Bulgaria. În noile state membre procentul forței de muncă din sectorul agricol este de trei ori mai mare (12 %) decât în vechile state membre (4 %), în vreme ce în Bulgaria și România procentul forței de muncă în sectorul agricol atinge cote mult mai mari.

Sectoarele agricol și agroalimentar reprezintă o parte importantă a economiei UE, totalizând cincisprezece milioane de locuri de muncă (8,3 % din total) și 4,4 % din PIB. UE este primul producător mondial de produse alimentare și băuturi, cu o producție combinată estimată la 675 miliarde EUR. Cu toate acestea, sectorul rămâne foarte polarizat și fragmentat ca dimensiuni, cu perspective, dar și cu amenințări majore pentru întreprinderi. Silvicultura și activitățile conexe totalizează aproximativ 3,4 milioane de angajați și o cifră de afaceri de 350 de miliarde EUR, deși sunt utilizate doar 60 % din suprafețele rezultate din creșterea anuală a pădurilor.

⁽¹⁾ Definiția OCDE se bazează pe cota din populație care trăiește în comunele rurale (adică în cele cu mai puțin de 150 locuitori pe km²) dintr-o anumită regiune NUTS III. A se vedea evaluarea prelungită a impactului SEC(2004) 931. Este singura definiție a zonelor rurale recunoscută pe plan internațional. Cu toate acestea, există cazuri în care, în special în zonele periurbane, definiția nu ține complet seama de populația care trăiește în zonele rurale mai dens populate. În sensul prezentelor orientări, definiția este utilizată doar în scopuri statistice și descriptive.

⁽²⁾ Măsurat în PIB la paritatea puterii de cumpărare.

Agricultura și silvicultura reprezintă 77 % din utilizarea terenurilor în UE. Performanțele de mediu ale agriculturii pentru conservarea și ameliorarea resurselor naturale în ultimii ani sunt diferite. În ceea ce privește calitatea apelor, excedentele totale de azot au scăzut ușor din 1990 în cea mai mare parte a vechilor state membre, chiar dacă anumite țări și regiuni sunt încă puternic afectate de spălarea nutrienților. În numeroase regiuni persistă probleme privind emisiile de amoniac, eutrofizarea, degradarea solurilor și declinul biodiversității. Cu toate acestea, o parte crescândă a terenurilor agricole este consacrată producției biologice (5,4 milioane de hectare pentru UE) și resurselor regenerabile (se estimează că, în 2004, 1,4 milioane de hectare au fost consacrate producției de bioenergie, din care 0,3 milioane de hectare în cadrul primei pentru culturile energetice și 0,6 milioane de hectare pe terenuri retrase din circuitul agricol). Tendințele pe termen lung ale schimbărilor climatice vor exercita o influență crescândă asupra caracteristicilor agriculturii și silviculturii. Protecția biodiversității a progresat o dată cu punerea în aplicare a programului Natura 2000: au fost desemnate aproximativ 12-13 % dintre zonele agricole și forestiere. Sistemele agricole de mare valoare naturală joacă un rol important în conservarea biodiversității și a habitatelor, precum și în protecția peisajelor și calitatea solurilor. În majoritatea statelor membre, aceste sisteme agricole însumează între 10 % și 30 % din terenurile agricole. În anumite regiuni, abandonarea activităților agricole ar putea antrena riscuri grave pentru mediu.

Astfel, zonele rurale trebuie să facă față unor provocări deosebite în ceea ce privește creșterea economică, ocuparea forței de muncă și dezvoltarea durabilă în următorii ani. Cu toate acestea, ele oferă, de asemenea, perspective reale în ceea ce privește potențialul de creștere economică în sectoare noi, furnizarea de structuri de cazare în mediul rural și turismul, atractivitatea lor ca loc de trai și de muncă și rolul lor de rezervor de resurse naturale și de peisaje de mare valoare.

Sectorul agriculturii și al alimentației trebuie să profite de oportunitățile oferite de noile abordări, de tehnologii și inovație pentru a face față evoluției cererii piețelor atât în Europa, cât și la nivel mondial. În special, investițiile în resursele cheie ale capitalului uman vor permite zonelor rurale și sectorului agroalimentar să privească cu încredere spre viitor.

Cu ocazia relansării strategiei de la Lisabona, Consiliul European a reafirmat că această strategie se înscrie în contextul mai amplu al cerinței de dezvoltare durabilă, conform căreia nevoile actuale trebuie satisfăcute fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi ⁽¹⁾. Noua perioadă de programare creează o șansă unică de a reorienta sprijinul din noul Fond pentru dezvoltare rurală către creșterea economică, ocuparea forței de muncă și dezvoltarea durabilă. În acest sens, strategia este în deplină concordanță cu declarația privind principiile directe ale dezvoltării durabile ⁽²⁾ și ale noului program de acțiune de la Lisabona, care urmărește să concentreze resursele pentru a face din Europa o regiune mai atractivă pentru investiții și forța de muncă, să promoveze cunoașterea și inovația ca vectori de creștere economică și să creeze mai multe locuri de muncă, de o mai bună calitate.

Politica de dezvoltare rurală trebuie să ajute zonele rurale să realizeze aceste obiective în perioada 2007-2013. În acest sens, este necesară o abordare strategică în ceea ce privește competitivitatea, crearea de locuri de muncă și inovațiile în zonele rurale, precum și o guvernare mai bună la punerea în aplicare a acestor programe. Ar trebui să se acorde o atenție sporită investițiilor prospective în persoane, know-how și capital în sectorul agriculturii și al silviculturii, noilor modalități de furnizare a serviciilor de mediu benefice tuturor și creării mai multor locuri de muncă, de o mai bună calitate, grație diversificării, în special pentru femei și tineri. Ajutând zonele rurale din UE să-și realizeze potențialul de zone mai atractive pentru investiții, angajare și loc de trai, politica de dezvoltare rurală poate să contribuie la dezvoltarea durabilă a teritoriului european.

3. STABILIREA PRIORITĂȚILOR COMUNITĂȚII PENTRU PERIOADA DE PROGRAMARE A DEZVOLTĂRII RURALE 2007-2013

În cadrul obiectivelor prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, orientările strategice expuse în continuare identifică prioritățile Comunității în conformitate cu articolul 9 din regulamentul în cauză. Orientările urmăresc integrarea principalelor priorități politice definite în concluziile reuniunilor Consiliului European de la Lisabona și Göteborg. Pentru fiecare serie de priorități, sunt prezentate acțiuni cheie orientative. Pe baza acestor orientări strategice, fiecare stat membru își va pregăti propriul plan strategic național, drept cadru de referință pentru pregătirea programelor de dezvoltare rurală.

⁽¹⁾ Concluziile președinției Consiliului European de la Bruxelles (22 și 23 martie 2005).

⁽²⁾ Concluziile președinției Consiliului European de la Bruxelles (16 și 17 iunie 2005).

Resursele alocate priorităților de dezvoltare rurală comunitară (în limitele reglementărilor de finanțare minimă pentru fiecare axă) vor depinde de situația specifică, precum și de atuurile, slăbiciunile și posibilitățile fiecărei regiuni de program. Fiecare dintre prioritățile comunitare și contribuția lor la îndeplinirea obiectivelor de la Lisabona și Göteborg va trebui să se reflecte la nivelul statelor membre în planurile strategice naționale și în programele de dezvoltare rurală. În multe cazuri, vor fi stabilite priorități naționale și regionale pentru probleme specifice privind lanțul agroalimentar sau situația agriculturii și silviculturii din punct de vedere ecologic, climatic și geografic. S-ar putea ca zonele rurale să fie nevoite să facă față și altor probleme specifice, precum presiunea periurbană, șomajul, depărtarea sau o densitate demografică redusă.

3.1. Ameliorarea competitivității sectorului agricol și forestier

Orientări strategice comunitare

Sectorul european al agriculturii, al silviculturii și al industriei alimentare au un mare potențial pentru a continua să dezvolte produse de bună calitate și cu valoare adăugată ridicată, care să corespundă cererii variate și crescânde a consumatorilor europeni și de pe piața mondială.

Resursele alocate axei 1 ar trebui să contribuie la consolidarea și dinamizarea sectorului agroalimentar european, concentrându-se asupra priorităților privind transferul de cunoștințe, modernizarea, inovarea și calitatea lanțului alimentar, precum și asupra sectoarelor prioritare pentru investiții în capitalul material și uman.

Pentru a realiza aceste priorități, statele membre sunt încurajate să-și concentreze sprijinul asupra unor acțiuni cheie, care ar putea include, în special:

- (i) restructurarea și modernizarea sectorului agricol, care continuă să joace un rol important în dezvoltarea multor zone rurale, în special în noile state membre. O adaptare reușită a agriculturii poate fi cheia pentru ameliorarea competitivității și a viabilității ecologice a sectorului agricol, precum și pentru stimularea ocupării forței de muncă și a creșterii economice în domeniile conexe. Este vorba, mai exact, de încurajarea pregătirilor pentru schimbare în sectorul agricol în cadrul restructurării și modernizării, precum și de elaborarea unei abordări active a formării și a reconversiei profesionale a agricultorilor, în special în ceea ce privește competențele transferabile;
- (ii) ameliorarea integrării în lanțul agroalimentar. Industria alimentară europeană este una dintre cele mai competitive și inovatoare din lume, dar trebuie să facă față unei concurențe mondiale tot mai acerbe. Economia rurală dispune de o marjă de manevră considerabilă pentru a crea și a comercializa noi produse, pentru a menține o valoare mai ridicată în zonele rurale prin intermediul unor programe de calitate și pentru a pune în valoare produsele europene în străinătate. Apelarea la serviciile de consiliere și asistență pentru a respecta standardele comunitare va facilita procesul de integrare. Un sector agricol concentrat pe piețe va contribui la consolidarea în continuare a poziției sectorului agroalimentar european ca angajator important și sursă de creștere economică;
- (iii) facilitarea inovației și a accesului la cercetare și dezvoltare (C&D). Inovația este din ce în ce mai importantă pentru sectorul european al agriculturii, al industriei agroalimentare și al silviculturii. În timp ce marile societăți agroalimentare europene sunt în pas cu noile tendințe, introducerea unor produse și procedee noi ar putea ameliora semnificativ performanțele întreprinderilor de prelucrare și ale exploatațiilor agricole de dimensiuni reduse. În special, noile forme de cooperare ar putea facilita accesul la C&D, la inovație și la acțiunile desfășurate în cel de-al 7-lea program cadru ⁽¹⁾;
- (iv) încurajarea adoptării și difuzării tehnologiei informației și comunicării (TIC). Se pare că sectorul agroalimentar, în ansamblul său, prezintă o întârziere în adoptarea tehnologiei informației și comunicării (TIC). Este vorba, în special, de întreprinderile mici. Adoptarea aplicațiilor de comerț electronic rămâne la un nivel redus, dacă facem abstracție de marile societăți multinaționale și de marii lor furnizori. Fondul pentru dezvoltare rurală ar trebui să completeze inițiativele Comisiei, ca, de exemplu, i2010, în domeniul comerțului electronic (în special în ceea ce privește întreprinderile mici și mijlocii), al competențelor digitale și al educației on-line;

⁽¹⁾ Lucrările Comitetului permanent de cercetare agricolă (CPCA) ar trebui luate în considerare în acest context.

- (v) stimularea unui spirit antreprenorial dinamic. Pentru agricultura europeană, reformele recente au creat un mediu axat pe piațe. Astfel, sunt oferite noi posibilități exploatațiilor agricole. Cu toate acestea, realizarea acestui potențial economic va depinde de dezvoltarea de competențe strategice și organizaționale. Încurajarea tinerilor agricultori să intre în profesie poate juca un rol important în acest sens;
- (vi) dezvoltarea de noi deșeuuri pentru produsele agricole și forestiere. Noile deșeuuri pot oferi o valoare adăugată mărită, în special pentru produsele de calitate. Susținerea investițiilor și a formării profesionale în domeniul producției nealimentare în cadrul dezvoltării rurale poate completa măsurile adoptate în cadrul primului pilon, creând noi deșeuuri inovatoare pentru producție sau contribuind la dezvoltarea materiilor energetice regenerabile, a biocarburanților, precum și a capacităților de prelucrare;
- (vii) ameliorarea performanțelor de mediu ale exploatațiilor agricole și forestiere. Dezvoltarea durabilă pe termen lung va depinde de capacitatea de a fabrica produse pe care consumatorii să dorească să le cumpere, respectând, în același timp, standarde de mediu ridicate. Investiția în performanțe de mediu superioare poate să genereze, de asemenea, creșterea productivității și să creeze o situație favorabilă tuturor.

Se pot lua în considerare combinații de măsuri disponibile în cadrul axei 1, adaptate la nevoile tinerilor agricultori, pentru a stimula reînnoirea generațiilor în sectorul agricol.

3.2. Ameliorarea mediului și a peisajului

Orientări strategice comunitare

Pentru a proteja și ameliora resursele naturale și peisajele din zonele rurale ale UE, resursele alocate axei 2 ar trebui să contribuie la trei domenii prioritare la nivelul UE: biodiversitatea, conservarea și dezvoltarea sistemelor agricole și forestiere de mare valoare naturală și a peisajelor agricole tradiționale, apa și schimbările climatice.

Măsurile disponibile în cadrul axei 2 ar trebui să fie utilizate pentru a integra aceste obiective de mediu și pentru a contribui la punerea în aplicare a rețelei agricole și forestiere Natura 2000, la angajamentul de la Göteborg de a pune capăt declinului biodiversității până în 2010, la obiectivele stabilite de Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a cadrului comunitar de acțiune în domeniul strategiei apelor ⁽¹⁾ și la obiectivele Protocolului de la Kyoto în ceea ce privește atenuarea schimbărilor climatice.

Pentru a realiza aceste priorități, statele membre sunt încurajate să-și concentreze sprijinul asupra unor acțiuni cheie, care ar putea include, în special:

- (i) promovarea serviciilor de mediu și a practicilor agricole care protejează animalele. Cetățenii europeni se așteaptă ca agricultorii să respecte standardele obligatorii. Pe de altă parte, mulți dintre aceștia consideră că agricultorii ar trebui să fie remunerați în cazul în care contractează angajamente mai stricte, furnizând servicii pe care piața nu le poate suporta singură, în special atunci când acestea vizează resurse specifice de o importanță deosebită în cadrul agriculturii și al silviculturii, cum ar fi apa și solul;
- (ii) conservarea peisajelor cultivate și a pădurilor. În Europa, cea mai mare parte a mediului rural de valoare este generată de agricultură. Practicile de gestiune durabilă a spațiului pot contribui la reducerea riscurilor conexe abandonului, deșertificării și incendiilor din zonele de pădure, în special în regiunile mai puțin favorizate. Sistemele agricole adecvate permit conservarea peisajelor și a habitatelor, indiferent dacă este vorba de zone umede, de pajiști uscate sau chiar de pășuni montane. În numeroase regiuni, acest tip de mediu constituie un element important al patrimoniului cultural și natural și contribuie la atractivitatea zonelor rurale ca loc de trai și de muncă;

⁽¹⁾ JO L 327, 22.12.2000, p. 1. Directivă astfel cum a fost modificată prin Decizia nr. 2455/2001/CE (JO L 331, 15.12.2001, p. 1).

- (iii) combaterea schimbărilor climatice. Agricultură și silvicultură sunt în fruntea dezvoltării surselor de energie și a materialelor regenerabile pentru instalațiile bioenergetice. Metodele agricole și forestiere adecvate pot contribui la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și la conservarea rolului de depresiuni de dioxid de carbon jucat de păduri și de materiile organice din compoziția solului; acestea pot favoriza, de asemenea, adaptarea la consecințele schimbărilor climatice;
- (iv) creșterea contribuției agriculturii ecologice. Agricultură ecologică reprezintă o abordare globală a agriculturii durabile. Astfel, contribuția sa la obiectivele de mediu și de bunăstare a animalelor poate fi amplificată în continuare;
- (v) încurajarea inițiativelor economice/de mediu favorabile tuturor. Furnizarea de produse ecologice, în special prin măsuri agroecologice, poate contribui la identitatea zonelor rurale și a produselor lor alimentare. Aceste produse ecologice pot fi folosite ca bază pentru creșterea economică și ocuparea forței de muncă generate de turism și de structurile de cazare în mediul rural, în special în cazul în care sunt corelate cu diversificarea în turism, artizanat, formare sau sectorul nealimentar;
- (vi) încurajarea echilibrului teritorial. Programele de dezvoltare rurală pot aduce o contribuție esențială la atractivitatea zonelor rurale. Ele pot, de asemenea, să contribuie la menținerea unui echilibru durabil între zonele urbane și zonele rurale într-o economie bazată pe cunoaștere. În combinație cu alte axe ale programului, măsurile de gestionare a spațiului pot contribui pozitiv la repartizarea în spațiu a activității economice, precum și la coeziunea teritorială.

3.3. Ameliorarea calității vieții în zonele rurale și încurajarea diversificării economiei rurale

Orientări strategice comunitare

Resursele alocate domeniilor diversificării economiei rurale și al calității vieții în zonele rurale în cadrul axei 3 ar trebui să contribuie la prioritatea generală de creare a unor posibilități de angajare și a condițiilor de creștere economică. Seria de măsuri disponibile în cadrul axei 3 ar trebui să fie utilizată, în special, pentru a încuraja constituirea de capacități, dobândirea de competențe și organizarea de strategii locale de dezvoltare, precum și pentru a garanta menținerea atractivității zonelor rurale pentru generațiile viitoare. În cursul promovării formării, informării și spiritului antreprenorial, ar trebui să se țină seama de nevoile speciale ale femeilor, ale tinerilor și ale muncitorilor în vârstă.

Pentru a realiza aceste priorități, statele membre sunt încurajate să-și concentreze sprijinul asupra unor acțiuni cheie, care ar putea include, în special:

- (i) dezvoltarea activității economice și a ratelor de ocupare a forței de muncă în economia rurală în sensul larg al conceptului. Diversificarea este necesară pentru creșterea economică, ocuparea forței de muncă și dezvoltarea durabilă în zonele rurale și contribuie, astfel, la un mai bun echilibru teritorial atât în plan economic, cât și în plan social. Turismul, artizanatul și furnizarea de structuri de cazare sunt sectoare de creștere economică în numeroase regiuni și oferă posibilități atât în domeniul diversificării în cadrul exploatației, dar în alte domenii decât agricultura, cât și în ceea ce privește dezvoltarea unor microîntreprinderi în economia rurală în sensul larg al conceptului;
- (ii) încurajarea intrării femeilor pe piața muncii. În numeroase zone rurale, infrastructura insuficientă în ceea ce privește îngrijirea copiilor creează limitări specifice. Inițiativele locale care vizează dezvoltarea structurilor de îngrijire a copiilor pot ameliora accesul pe piața muncii. Acestea pot include, în special, dezvoltarea de infrastructuri de îngrijire a copiilor, eventual combinate cu inițiative care să încurajeze crearea de mici întreprinderi legate de activitățile rurale și de serviciile locale;
- (iii) revitalizarea satelor. Inițiativele integrate care asociază diversificarea, crearea de întreprinderi, investițiile în patrimoniul cultural, infrastructurile în favoarea serviciilor locale și reînnoirea pot contribui la ameliorarea perspectivelor economice și a calității vieții;

- (iv) dezvoltarea microîntreprinderilor și a artizanatului pe baza aptitudinilor tradiționale sau prin introducerea de noi competențe, în special în combinație cu achiziția de echipamente, formare și pregătire în domeniu, pentru a contribui la promovarea spiritului antreprenorial și la dezvoltarea țesutului economic;
- (v) formarea tinerilor în ceea ce privește competențele necesare pentru diversificarea economiei locale, pentru a fi în măsură să răspundă cererii din domeniul turismului, al activităților recreative, al serviciilor ecologice, al practicilor rurale tradiționale și al produselor de calitate;
- (vi) încurajarea adoptării și difuzării TIC. Adoptarea și difuzarea TIC sunt esențiale în zonele rurale pentru diversificare, precum și pentru dezvoltarea locală, pentru furnizarea de servicii locale și pentru încurajarea participării tuturor la societatea informațională (*e-inclusion*). Se pot obține economii de scară prin intermediul unor inițiative locale în domeniul TIC, punând la dispoziția locuitorilor echipamente informatice, echipamente de conectare la rețea și oferindu-le posibilități de formare profesională în cadrul structurilor comunitare. Asemenea inițiative pot facilita semnificativ adoptarea informaticii de către exploatațile agricole locale și întreprinderile rurale, precum și practicarea comerțului electronic. Posibilitățile oferite de internet și de comunicațiile de bandă largă trebuie utilizate din plin, de exemplu în cadrul acțiunilor susținute de fondurile structurale, pentru depășirea barierelor geografice;
- (vii) dezvoltarea furnizării și a utilizării inovatoare a surselor de energie regenerabilă, care poate contribui la crearea de numeroase debușuri pentru produsele agricole și forestiere, la furnizarea de servicii locale și la diversificarea economiei rurale;
- (viii) încurajarea dezvoltării turismului. Turismul este un important sector de creștere economică în numeroase regiuni rurale, care se poate baza pe patrimoniul cultural și natural. Folosirea sporită a TIC în turism pentru rezervări, promovare, marketing, conceperea serviciilor și activități recreative poate contribui la creșterea numărului de vizitatori și a duratei sejururilor, în special în cazul în care oferă legături cu instalațiile de dimensiuni mai mici și încurajează agroturismul;
- (ix) modernizarea infrastructurilor locale, în special în noile state membre. În următorii ani se vor face investiții majore în principalele infrastructuri de telecomunicații, transport, energie și din sectorul apei. Fondurile structurale vor acorda un sprijin considerabil, atât pentru rețelele transeuropene, dezvoltarea legăturilor cu întreprinderile, cât și pentru parcuri științifice. Pentru ca efectul multiplicator să se realizeze pe deplin în ceea ce privește ocuparea forței de muncă și creșterea economică, infrastructurile locale de mici dimensiuni susținute în cadrul programelor de dezvoltare rurală pot juca un rol fundamental, corelând aceste investiții majore cu strategiile locale pentru diversificarea și dezvoltarea potențialului sectorului agroalimentar.

3.4. Constituirea de capacități locale pentru ocuparea forței de muncă și diversificare

Orientări strategice comunitare

Resursele alocate axei 4 (Leader) ar trebui să contribuie la prioritățile axelor 1 și 2 și, în special, la cele ale axei 3 și, de asemenea, să joace un rol important în ceea ce privește prioritatea orizontală de ameliorare a guvernării și de mobilizare a potențialului endogen de dezvoltare a zonelor rurale.

Sprijinul în cadrul axei Leader oferă posibilitatea de a combina cele trei obiective – competitivitate, mediu și calitatea vieții/diversificare - în cadrul unei strategii de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității și bazată pe nevoile și atuurile locale. Abordări integrate care asociază agricultorii, silvicultorii și alți actori rurali pot să salvgardeze și să pună în valoare patrimoniul local natural și cultural, să sensibilizeze la problemele de mediu și să promoveze produsele tipice, turismul, precum și resursele și energia regenerabile.

Pentru a realiza aceste priorități, statele membre sunt încurajate să-și concentreze ajutorul asupra unor acțiuni cheie, care ar putea include, în special:

- (i) constituirea unei capacități locale de parteneriat, de animare și de promovare a dobândirii de competențe care ar putea contribui la mobilizarea potențialului local;
- (ii) încurajarea parteneriatului public-privat. Mai exact, Leader va continua să joace un rol important, încurajând abordările inovatoare în ceea ce privește dezvoltarea rurală și creând o legătură mai strânsă între sectorul public și cel privat;
- (iii) promovarea cooperării și a inovației. Inițiativele locale, precum Leader și sprijinul pentru diversificare, pot juca un rol fundamental, punând persoanele în contact cu idei și abordări noi, încurajând inovația și spiritul antreprenorial și promovând participarea tuturor și furnizarea de servicii locale. Comunitățile on-line pot contribui la difuzarea cunoștințelor, la schimbul de bune practici și la inovație în domeniul produselor și serviciilor rurale;
- (iv) îmbunătățirea guvernării locale. Leader poate să contribuie la favorizarea abordărilor inovatoare pentru dezvoltarea legăturilor între agricultură, silvicultură și economia locală, ajutând astfel la diversificarea bazei economice și la consolidarea țesutului socioeconomic al zonelor rurale.

3.5. Garantarea coerenței programării

Orientări strategice comunitare

La elaborarea propriilor strategii naționale, statele membre ar trebui să asigure optimizarea sinergiilor dintre axe și în interiorul acestora și să evite eventualele contradicții. După caz, statele membre pot dezvolta abordări integrate. Ele vor putea, de asemenea, să analizeze modul în care să ia în considerare alte strategii ale UE, precum planul de acțiune în domeniul agriculturii biologice, angajamentul de utilizare sporită a surselor de energie regenerabile ⁽¹⁾, necesitatea elaborării unei strategii pe termen mediu și lung la nivelul UE pentru combaterea schimbărilor climatice ⁽²⁾ și necesitatea de a anticipa efectele probabile ale acestora asupra agriculturii și silviculturii, strategia forestieră a UE și planul de acțiune al UE pentru păduri (care pot contribui, în același timp, la creșterea economică și la ocuparea forței de muncă, precum și la realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă), precum și prioritățile stabilite în cadrul celui de-al șaselea program de acțiune comunitară pentru mediu instituit prin Decizia nr. 1600/2002/CE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽³⁾, în special prioritățile pentru care s-a stabilit că sunt necesare strategii tematice de mediu (protecția solurilor, protecția și conservarea mediului marin, utilizarea durabilă a pesticidelor, poluarea atmosferică, mediul urban și utilizarea durabilă a resurselor).

La nivelul UE și al statelor membre, sunt disponibile mai multe mijloace de ameliorare a guvernării și de punere în aplicare a politicilor. Asistența tehnică poate fi utilizată pentru a crea rețele europene și naționale pentru dezvoltarea rurală, ca platformă de schimb, între părțile interesate, a bunelor practici și a expertizei privind toate aspectele elaborării, gestiunii și punerii în aplicare a politicilor. Pentru a asigura implicarea timpurie a diverșilor actori, ar trebui ca activitățile de publicitate și informare să fie avute în vedere în momentul pregătirii strategiilor naționale și să fie dezvoltate pentru etapele ulterioare ale punerii în aplicare.

3.6. Complementaritatea instrumentelor comunitare

Orientări strategice comunitare

Ar trebui încurajate sinergiile între politicile structurale, de ocupare a forței de muncă și de dezvoltare rurală. În acest context, statele membre ar trebui să asigure complementaritatea și coerența acțiunilor care trebuie să fie finanțate de FEDR, de Fondul de Coeziune, de FSE, de FEP și de FEADR pe un anumit teritoriu și într-un anumit domeniu de activitate. Principiile directe esențiale în ceea ce privește linia de demarcare și mecanismele de coordonare între acțiunile care fac obiectul intervenției mai multor fonduri trebuie definite la nivelul cadrului strategic de referință național/planului strategic național.

⁽¹⁾ Concluziile președinției Consiliului European de la Bruxelles (25 și 26 martie 2004).

⁽²⁾ Concluziile președinției Consiliului European de la Bruxelles (22 și 23 martie 2005).

⁽³⁾ JO L 242, 10.9.2002, p. 1.

În ceea ce privește investițiile în infrastructuri, amplasarea intervenției ar putea fi un principiu director. De exemplu, pentru investițiile în transporturi și în alte infrastructuri la nivelul statului membru, la nivel regional sau subregional, ar putea fi utilizate instrumente ale politicii de coeziune, iar la nivel local ar putea fi utilizate măsuri privind serviciile esențiale din cadrul axei 3, asigurându-se legătura între nivelul local și cel regional.

În ceea ce privește dezvoltarea capitalului uman, ajutorul de dezvoltare rurală ar fi acordat agricultorilor și actorilor economici implicați în diversificarea economiei rurale. Populația din zonele rurale ar putea beneficia de ajutor în cadrul unei abordări ascendente integrate. Acțiunile în aceste domenii ar trebui puse în aplicare în deplină conformitate cu obiectivele strategiei europene pentru ocuparea forței de muncă stabilite în liniile directe integrate pentru creșterea economică și ocuparea forței de muncă și în concordanță cu acțiunile adoptate în programele naționale de reformă din cadrul procesului de la Lisabona. Programul de lucru „Educație și formare profesională 2010” vizează punerea în aplicare a componentelor educație și formare profesională din cadrul obiectivelor de la Lisabona. Educația continuă este componenta principală a acestui program și se aplică la toate nivelurile și tuturor tipurilor de educație și de formare profesională, inclusiv în sectorul agricol, forestier și agroalimentar.

4. SISTEMUL DE INFORMARE

Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 prevede monitorizarea strategică a strategiilor comunitare și naționale. Informațiile furnizate cu privire la progresul realizat se vor baza pe cadrul comun de monitorizare și evaluare, care va trebui să fie instituit în cooperare cu statele membre.

Cadrul va furniza un număr limitat de indicatori comuni, precum și o metodă comună. Acesta va fi completat cu indicatori specifici programului, pentru a reflecta caracterul fiecărui domeniu al programului.

O serie comună de indicatori va permite punerea în comun a realizărilor, a rezultatelor și a impacturilor la nivelul UE și va contribui la evaluarea progreselor înregistrate în realizarea priorităților comunitare. Indicatorii privind situația inițială, definiți la începutul perioadei de programare, vor permite evaluarea acestei situații inițiale și vor servi ca bază pentru elaborarea strategiei programului.

Activitățile de evaluare se vor derula *in itinere* și vor cuprinde, la nivelul programului, o evaluare *ex ante*, o evaluare intermediară și o evaluare *ex post*, precum și alte activități de evaluare considerate utile pentru ameliorarea gestionării programului și a impactului său. Aceste activități vor fi însoțite de studii tematice și de evaluări de sinteză la nivel comunitar, precum și de activități ale rețelei europene pentru dezvoltare rurală ca platformă de schimb și de dobândire de competențe în vederea evaluării în statele membre. Schimbul de bune practici și împărtășirea rezultatelor evaluărilor pot contribui substanțial la eficacitatea dezvoltării rurale. În acest sens, rețeaua europeană ar trebui să joace un rol central pentru a facilita contactele.